

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

ROSENVOLD

HEDENSTED KOMMUNE

Besigtigelsesdato:
 Besigtiget af:
 Journalnummer:

22.10.2013
 Maria Wedel Søe
 2011-7.82.07/766-0001

Kommune:
 Adresse:
 Betegnelse:
 Fredningsår:
 Omfang:

Hedensted Kommune
 Rosenvoldvej 21, 7140 Stouby
 Rosenvold
 1918
*Hovedbygningen (1585, ombygget
 1817).*

BYGNINGSBESKRIVELSE

Herregården Rosenvold ligger omgivet af marker og skovarealer ud til Vejle Fjord. Hovedbygningen er mod syd og vest omgivet af vandfyldte grave, og mod vest går en muret bro over voldgraven til en have. Mod øst ligger en større brostensbelagt gårdsplads, der flankeres af enkelte ældre avslængere, der dog ikke er omfattet af fredningen.

Hovedbygningen er en toetages, grundmuret bygning, der fremstår i blank, rød mur over en sokkel af syldsten og et bånd af tilhuggede granitsten. Murene er udstyret med liljeformede murankre og afsluttes af en flerleddet gesims af formsten. Taget er et heltag belagt med blådæmpede vingeteg, som kun brydes af få ældre støbejernsvinduer. I tagryggen sidder fem røde skorstenspiber med sokkel og krave. På hovedbygningens vestside findes to treetages, grundmurede, runde hjørnetårne med løgkuppelformede kobbertage. Midt på facaden mod øst ses en bred, tosidet granittrappe med støbejernsgelænder. Trappen fører op til et indgangsparti, hvor en detaljerig sandstensportal indrammer en rundbuet, flammeret hoveddør. På vestsiden findes en dør i midterfaget, denne er tofløjet med småtopsprossede ruder i den øverste del. Over døren er en sandstenstavle med inskription. I den nordlige gavl findes en indgang til kælderen med en dybtsiddende, brunmalet revledør. Bygningens vinduer sidder i lige rækker over hinanden og udgøres af smårudede korspostvinduer i stuetagen og førsteetagen, mens kældervinduerne og vinduerne i tårnene er smårudede et- og torammede vinduer. Alle vinduer er ældre og hvidmalede, og over førsteetagens vinduer er rundbuede stik og pudsede spejle.

I det indre er en delvist ældre grundplan bevaret. Hovedtrækkene stammer fra en ombygning i 1850 og 1930, herunder en toetages hall midt i bygningen og herfra stuer til begge sider. Hallens interiør er fra slutningen af 1800-tallet, og her ses en bred trappe, der fører op til førstesalen, som rummer et bibliotek, soveværelser og badeværelser. I det nordvestlige hjørne findes en gennemgående

Hovedbygningen set fra gårdspladsen mod øst.

køkkentrappe, mens der mod øst er mindre trapper imellem etagerne. I alle rum er delvist ældre overflader, herunder bræddegulve, pudsede vægge og lofter med stukkatur. Flere af stuerne har mønsterlagte parketgulve. Interiøret er primært fra slutningen af 1800-tallet og fra restaureringen i 1930 og består blandt andet af brede fyldingsdøre med kraftige gerichter, høje vægpaneler og lysningspaneler ved vinduerne, hvoraf flere har indbyggede skodder. Hertil kommer en hel del ældre støbejernsovne og en stor åben pejs i hallen, der endvidere har et felt opdelt loftmaleri med himmel- og englemotiver. Tagrummet er uudnyttet og fremstår med en ældre tagkonstruktion med blandt andet spærsko og sprængværk samt udsyn til de understrøgne tagsten. Begge tårne er indrettet med et værelse på hver etage, hvor der i stueetagen er et hvælvet loft med stjerneribber. I kælderen er en lang gang med mindre rum til hver side. Overfladerne i kælderen er enkle og uden videre detaljering.

— BYGNINGSHISTORIE

Tidligere lå her en hovedgård, der var oprettet af Holger Rosenkrantz i 1570, men efter hans død opførte hans kone Karen Gyldenstjerne i 1585 den nuværende hovedbygningen som enkesæde.

Ved Karen Gyldenstjernes død overtog hendes to sønner Rosenvold, men da ingen af dem formåede at føre godset videre, blev Rosenvold i 1621 solgt til Ellen Marsvin fra Holckenhavn ved Nyborg. I 1630 måtte Ellen Marsvin dog på kongens bud overgive Rosenvold til sin datter Kirsten Munk, da hun blev forvist fra hoffet. I 1660 blev Rosenvold solgt til Henrik Rantzau, og i dag er det stadig Rantzau-slægten, som ejer Rosenvold.

Rantzau-slægten boede dog ikke på Rosenvold i de første 150 år. Først i 1817 da Christian Jens Rantzau ønskede at flytte ind, blev hovedbygningen restaureret, og det tidligere indgangshus på østsiden blev fjernet.

Hovedbygningen gennemgik igen i 1865-66 en gennemgribende renovering, hvor blandt andet de to tårne blev forhøjet med en etage, og omkring vinduer og gavle blev opsat cementdetaljer. Den gamle bindingsværksavls gård blev nedbrudt omtrent samtidig, og en ny avlsgård blev opført.

I 1927-30 fik Jens Christian Rantzau arkitekt Ingwersen til at opføre en ny hovedtrappe og hoveddør på den østvendte facade, og de mange cementdetaljer på facaden blev fjernet. Grundplanen blev samtidig ændret, herunder indretningen af den store hall i to etager.

Sydgavlen og et af de runde hjørnetårne. På vestsiden anes broen over voldgraven.

— KILDER

Danske Slotte og Herregårde, Fra Århus til Kolding, af museumsinspektør P. Westergaard, 1967.

Trap Danmark, Vejle amt, bind VIII, 3, redigeret af Niels Nielsen, Peter Skautrup, Therkel Mathiassen, 1964.

www.rosenvold.dk

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Rosenvolds miljømæssige værdi knytter sig til den monumentale helhed med hovedbygningen placeret på et voldsted omgivet af en vandfyldt voldgrav. Den solitære hovedbygning fremstår som et naturligt centrum for de omkringliggende avlslænger, der mod øst er med til at skabe rammerne for en akse tværs over gårdspladsen til hovedbygningens fremtrædende hovedindgang.

Hertil kommer, at de grønne omgivelser og voldgravens vandspejl, hvor hovedbygningens røde mure gengives, er med til at danne et idyllisk og særdeles stemningsfuldt miljø omkring den fredede hovedbygning.

Hovedbygningen spejler sig elegant i voldgraven.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi knytter sig til helheden omkring Rosenvold, hvor den markante hovedbygning sammen med voldgraven afspejler den traditionelle opbygning i 1500-tallet, hvor herregårdene blev opført som små forsvarsværker forskanset af voldgrave.

Bygningens tilblivelseshistorie aflæses i dag ved de mange forskellige lag og bygningsdetaljer, der afspejler mere end 400 års arkitekturhistorie. Først og fremmest afspejler hovedbygningens form med de metertykke, røde mure af munkesten, de to tårne og det bevarede tagværk 1500-tallets stilretninger fra middelalderen og renæssancen, som bærer tydelige forsvarsmæssige træk. Omkring vinduerne anes stadig de tidligere cementindfatninger, og sammen med forhøjningen af tårnene, der lader sig vise i murværket, påvises de større ombygninger i 1800-tallet.

Der er endvidere knyttet kulturhistorisk værdi til sandstenstavlerne på begge langsider, da disse vidner om bygningens forskellige opførelsesperioder. Sandstenstavlen på vestsiden er fra 1585 og opsat af Karen Gyldenstiern, mens tavlen på østsiden er fra 1930, opsat af

Jens Christian Rantzau og hans hustru Fanny komtesse Brockenhuus-Schack.

Indvendigt knytter den kulturhistoriske værdi sig til den delvist ældre grundplan med store stuer i stueetagen og mindre værelser på første sal. Den tydelige opdeling mellem herskabet og tyendet aflæses ved adskillelsen mellem den centrale hovedtrappe, som forbinder de store stuer, biblioteket og sovekamrene, og køkkentrappen samt de små bitrapper, der ligger mere afsides og har forbindelse til alle etager, herunder også kælderen. Kælerens lange gang, små rum og slidstærke overflader vidner stadig om den oprindelige brug med produktion og køkkendrift i denne del. I et kælderrum ses tillige kødkroge, idet rummet har været anvendt som forråds-kammer.

Hertil kommer de mange bevarede overflader og materialer, der fremhæver bygningens alder og stedets autentiske atmosfære. De mange høje, mørke paneler og brede fyldingsdøre med kraftige gerichter, der flere steder fremstår med ådringer eller marmoreringer, indikerer, selvom de i mange tilfælde er udført i kopi, Rosenvolds mangeårige tilblivelse. Interiørets detaljer er især præget af stilidealene, der dominerede historicismen i slutningen af 1800-tallet. Stilen, der er en sammensmeltning og genanvendelse af tidligere stilarter, blev især dyrket på de store herregårde i Danmark i denne periode. Selvom flere detaljer er tilføjet så sent som i 1930 af Jens Christian Rantzau, ses fascinationen af historicismen stadig i hallens overdådige paneler og gerichter samt ved loftmalerierne og guldstafferingerne, der både har referencer til antikkens motiver samt til barokkens svulmende former.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Arkitektonisk fremtræder Rosenvold som en velproportioneret, helstøbt og monumental bygning, hvilket især skyldes den ens og enkle materialeholdning, der sørger for at samle bygningen og give den et stærkt og homogent udtryk. Den taktfaste placering af vinduer og den høje, markerede sokkel underbygger fornemmelsen af de kraftige mure og tildeler sammen med den enkle gesims horisontale linjer til det ellers vertikalt stræbende bygningsvolumen. Udtrykket styrkes endvidere af den indlysende, symmetriske opbygning, der især understøttes af hjørnetårnene og indgangspartiet. Bygningens fornemme fremtræden skyldes, ud over størrelsen, også de mange store vinduesåbninger med smalle sprosseopdelte ruder og den prægtige hoveddør med sandstensportalen, der er særdeles virkningsfuld.

Arkitekturen er ærlig i sit udtryk ved de enkle materialer og få dekorationer, der begrænser sig til vinduer og døre. At vinduerne er hvidmalede, giver en tydelig kontrast til murværket, hvis sten

Sandstensportalen omkring hoveddøren.

varierer fra mørk sintret brun-violet til dyb mørkerød og lys rød, grundet lertype og brænding. Dette giver en levende og meget varm stoflighed, der komplimenterer det enkle, grålige tag og tårnenes irgrønne kupler. Indgangsportalens fremtræden i sandsten virker tillige kontrastfuld og er i fint samspil med de rundbuede blændinger over førstesalens vinduer, der fremtræder i næsten samme lyse rosa farve som sandstenen. Detaljeringen er størst omkring hoveddørens symmetrisk arrangerede portal, der sammen med den flerledede gesims giver et detaljerigt lag til den ellers tunge og gedigne bygning.

I det indre er hovedfløjen domineret af højloftede og varierende udsmykning, der får hvert rum til at fremstå individuelt. Dette gælder især panelerne, de indvendige vinduesskodder og fyldingsdørene samt parketgulvenes forskellige træsorter, som danner forskellige sirlige mønstre og lofternes stukatur. De mange bevarede støbejerns- og kakkelovne med tilhørende ølandssten foran fuldender interiøret. Hertil kommer det store åbne loftsrum, hvor man kan fornemme den imponerende, traditionelle tagkonstruktion, som spænder over hele bygningens bredde samt de understrøgne teglsten, der giver tagrummet en helt særlig atmosfære.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I Rosenvolds ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til det samlede anlæg med hovedbygningen og voldgraven som omdrejningspunkt.

I hovedbygningens ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til den velproportionerede bygningskrop med mure i rød, blank mur med høj granitsokkel, teglhængt heltag og de to tårne med kobberspir. Hertil kommer vinduernes taktfaste placering med sandstensblændingerne over de øverste vinduer samt indgangsportalens omkring hoveddøren, samt de mange bevarede bygningsdetaljer i form af murankre og de delvist ældre vinduer og døre. Endelig kommer den traditionelle materialeholdning.

I hovedbygningens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til den delvist ældre planløsning med bevaret hierarki, herunder fine stuer, hovedtrappe og bitrapper. Hertil kommer de mange ældre og traditionelle bygningsdele og overflader, herunder plankegulve, pudsede vægge og lofter med stukatur, trapper, paneler, døre, gerichter, kamin og støbejerns- og kakkelovne samt tagkonstruktion. Endelig kommer den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.